

göre daha fazla hissetmektedir. Bu hususta en büyük tehlike, uzun vadede geniş etki alanını ve kuvvetli bir deniz gücünü hedefleyen Çin'dir. Bu arada Çin ile ilişkilerini ilerleten Tayland, bu tehlikeye en az mâruz kalacağını düşünen birlik ülkesidir. Malezya, Singapur ve Endonezya ortak askerî tatbikatlar yapmakta ve deniz kuvvetleri konusunda daha çok bilgi alışverişinde bulunmaktadırlar. Singapur başta olmak üzere bu üç ülke bütün teknolojik kapasitelerini silâhli kuvvetleri için seferber etmiş durumdadır. 1991 Nisanında Malezya, Singapur, Avustralya, İngiltere ve Yeni Zelanda'nın savunma bakanları Kuala Lumpur ve Singapur'da toplanarak Five Power Defence Arrangement adı altında bir anlaşma imzaladılar. Bu anlaşma çerçevesinde Malezya ve Singapur'un daha güçlü iş birliği yapmaları hedeflenmiş ve birlikte bir hava savunma sistemi kurmaları planlanmıştır.

Güneydoğu Asya Uluslar Birliği'nin üç üyesinin (Malezya, Singapur ve Endonezya) özellikle askerî alanda yaptığı iş birliği, diğer iki üyeyi (Tayland ve Filipinler) bir noktada kendi yollarını bulma eğilimine itmiştir. Bunun sebeplerinden biri, bu ülkeleri bir arada tutan Vietnam tehlikesinin artık bulunmamasıdır. Ancak Malezya, Singapur ve Endonezya'yı daha entegre olmuş bir savunma organizasyonuna iten sebepler politik ve ekonomik faktörlerle dengelenmiştir; dolayısıyla birliğin varlığı şimdilik tehlikede değildir. Çünkü birlik üyesi her ülke, kendi sınırları içinde meydana gelebilecek olayları bir başka birlik üyesinin desteklemeyeceği konusunda teminat almış durumdadır ve iç karışıklıkları önlemek için diğer üyelerle istihbarat alışverişinde bulunmaktadırlar. Güneydoğu Asya Uluslar Birliği'nin üyelere sağladığı en büyük avantajlardan biri de üye ülkelerin bu birlikten kendi bölgelerinde yapacakları ekonomik yatırımlar için faydalanmaları ve milletlerarası ilişkilerde onu bir araç olarak kullanmalarıdır.

BİBLİYOGRAFYA :

Indonesia 1986, *An Official Handbook*, Indonesia 1986, s. 142-148; "Association of South East Asian Nations - Asean", *The Far East and Australasia 1988*, London 1987, s. 122-125; R. Stubbs, "Subregional Security Cooperation in Asean: Military and Economic Imperatives and Political Obstacles", *Asian Survey*, XXXII/5, Berkeley 1992, s. 397-410; B. Korus, "Understanding Asean: Benefits and Raison d'Être", a.e., XXXIII/8 (1993), s. 819-831; W. A. Kinsel, "Association of Southeast Asian Nations", *Encyclopedia of Asian History*, New York 1988, I, 102-103.

DAVUT DURSUN

GÜNGÖR, Erol

(1938-1983)

Sosyal psikolog,
fikir adamı ve yazar.

25 Kasım 1938'de Kırşehir'de doğdu. Babası Hacıhâfızoğulları'ndan Abdullah Sabri Bey annesi Zeliha Gülşen Hanım'dır. İlk ve orta öğrenimini doğduğu şehirde yaptı. Dedesi Ahî Evran Camii imamı Hâfız Osman Efendi'nin çevresinde ve Kırşehir'in mânevî atmosferi içinde tarih ve kültür konularına ilgi duydu. Ortaokul sıralarında eski yazıyı öğrendi. Lise talebesi iken özel Arapça dersleri aldı. O yıllarda İslâm-Türk kültür tarihinin ana eserlerini okumaya başladı. Bu durum, onun daha sonraki ilim hayatının önemli bir tarafını teşkil edecek olan millî ve İslâmî kültür değerlerine ilgisinin temelini oluşturdu. Öte yandan Ziya Gökalp ve Hilmi Ziya Ülken gibi fikir adamlarının kitaplarını okudu. İlk yazısını da yine bu yıllarda mahallî bir gazetede takma adla yayımladı.

1956'da Kırşehir Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydoldu. Bu arada devrin ilim, fikir ve sanat adamlarının toplandığı meclislere katıldı; Fethi Gemuhluoğlu tarafından Mümtaz Turhan'a tanıtıldı. Onun teşvikiyle Hukuk Fakültesi'nden ayrılarak Edebiyat Fakültesi'nin Felsefe Bölümü'ne geçti; üniversitedeki tahsil hayatı boyunca hocasından çok etkilendi.

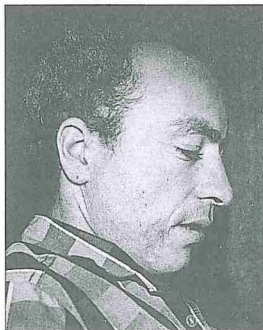
Erol Güngör öğrenciliği sırasında kendi fakültesinde memurluğa başladı (1957). Bu yıllarda Fransızca yanında İngilizce de öğrendi. Misafir profesör Hains'in laboratuvar asistanlığını yaptı ve derslerini Türkçe'ye çevirdi. Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduğu yıl (1961) Tecrübi Psikoloji Kürsüsü'ne asistan tayin edildi. Asistanlığı sırasında Türkiye'de yeni bir ilim dalı olan sosyal psikolojiye yöneldi. Bu disiplinin önemli temsilcilerinden Krech ve Crutchfield'in eserini Sos-

yal Psikoloji adıyla Türkçe'ye tercüme etti. Akademik çalışmalarının yanı sıra dergi ve gazetelerde yazı yazmayı sürdürdü. 1965'te Mümtaz Turhan'ın yönetiminde hazırladığı *Kelâmî (Verbal) Yapılarda Estetik Organizasyon* adlı teziyle doktor unvanını aldı. 1966'da Colorado Üniversitesi'nden sosyal psikolog Kenneth Hammond'un daveti üzerine Amerika'ya gitti. Bu üniversitenin Davranış Bilimleri Enstitüsü'nde milletlerarası bir ekibin araştırmalarına katıldı. 1968'de yurda dönerek Tecrübi Psikoloji Kürsüsü'nde sosyal psikoloji derslerini yürütmeye başladı. Askerliğini yaptığı yıllarda hazırladığı *Şahıslararası İhtilâfların Çözümünde Lisanın Rolü* adını taşıyan teziyle doçent oldu (1970).

Üniversitede verdiği dersler ve ilmi yayınları ile Türkiye'de sosyal psikoloji dalını önemli bir alan haline getiren Erol Güngör Başbakanlık Planlama Teşkilâtı'nda, Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı'nın çeşitli komisyonlarında görev aldı. 1978'de, genel değerler sistemiyle ahlâkî değerler arasındaki ilişkileri sosyopsikolojik açıdan incelediği *Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar* başlıklı tezim teziyle sosyal psikoloji profesörü oldu. 1982 yılında Selçuk Üniversitesi'ne rektör tayin edildi. Bu görevi sırasında 24 Nisan 1983'te İstanbul'da vefat etti.

XX. yüzyılın ikinci yarısında İslâm'ı ve milliyetçiliği yeniden ele alıp değerlendirenler arasında önemli bir yeri bulunan Erol Güngör, bir taraftan Ziya Gökalp ve Mehmet İzzet'le başlayıp Mümtaz Turhan'la devam eden Türk sosyoloji mektebinin bir halkasını teşkil ederken diğer taraftan İslâm'ın ve milliyetçiliğin ilgiyle takip edilen bir yorumcusu olmuştur. Kendisinin de bir yazısında belirttiği gibi ("Mümtaz Turhan'ın Ardından", *Hamle*, nr. 2, 17 Ocak 1983, s. 18-20) Mümtaz Turhan bir ilim adamıydı, fakat bir mütefekkir değildi. Psikolojiyi edebiyat ve felsefe ile karıştıranlara karşı çıkmış, meselelerine pozitivist bir zihniyetle yaklaşmıştı. Erol Güngör ise yine sağlam bilgilere ve objektif davranışa sahip olmakla beraber bu bilgileri her sınıftan aydının kavrayabileceği şekilde ifade edebilmiştir. Din, kültür, medeniyet, milliyet gibi birçok düşünür ve yazarın parça parça ele aldığı konulara Güngör sistematik, kategorik, hatta didaktik bir yön vermiştir. Bu bakımdan terkipçi bir zihniyete sahiptir.

Erol Güngör eserlerinde nakillerden çok birinci kaynaklara, tercümesi yapılmış

Erol Güngör

miş eserlerde bile orijinal metinlere başvurmuştur. Yazılarının ikna edici oluşunun sebeplerinin başında, ele aldığı her konuda metot olarak önce o fikri veya insanı anlamak, öncekilerle veya başka fikirlerle kıyaslamak, daha sonra da tahlil ve terkip etmek gibi açık ve güvenilir bir yol tutması gelir. Kendisinin tarafı olduğu dünya görüşünün mensuplarını da eleştirmesi inandırıcılığını destekler. Sosyal çalkantıların yoğunlaştığı 1960 sonrasının yayın hayatında Erol Güngör'ün kitaplarından bazılarının yüksek tirajlara ulaşması, birçok münakaşa ve ihtilâflarda aklî ve mantıkî delillerle ikna edici bir ifade kullanarak uzlaştırma kabiliyetiyle açıklanabilir (1996 yılı itibarıyla *Türk Kültürü ve Milliyetçilik* 11., *İslâmın Bugünkü Meseleleri* 10., *Kültür Değişmeleri ve Milliyetçilik* 8., *Tarihte Türkler* 7., *İslâm Tasavvufunun Meseleleri* 5. basımına ulaşmıştır).

Erol Güngör, sosyolojiyi Türkiye'ye getirmesi ve üniversitelerde sosyoloji kürsüsünün kurulmasına öncülük etmesi, sosyolojik tahlillerini Türk sosyal hayatına uygulaması gibi başarıları dolayısıyla takdir ettiği Ziya Gökalp'in din konusundaki tereddütlü ve çelişkili fikirleriyle ("Ziya Gökalp ve Türkçülükte Din Meselesi", *Atsız Armağanı*, İstanbul 1976, s. 267-280) kültür-medeniyet ayrımını da ilmî bir şekilde ele almış ve eleştirmiştir (Muallâ Türköne, "Ziya Gökalp ve Erol Güngör'de Medeniyet Kavramı", *Erol Güngör İçin*, Ankara 1988, s. 179-189).

İslâmiyet'in güncel problemlerini çeşitli yazılarında ele alan Erol Güngör'ün *İslâmın Bugünkü Meseleleri* adlı kitabı Müslümanlığı hayata açmak, reform konusunu spekülasyona kapılmadan sağlıklı olarak yorumlamak, faiz meselesinde yeni bir hamle yapmak gibi önemli konuları ihtiva eder. Ona göre Hıristiyanlık'ta olduğu gibi Kayser'in ve İsa'nın ayrı ayrı hâkimiyetleri söz konusu olamaz. İnsanı maddî ve mânevî bütünlüğüyle kavrayan İslâm'da bu bakımdan laiklik sadece vicdan hürriyeti mânâsında düşünülebilir. *İslâm Tasavvufunun Meseleleri* adlı kitabında da şeriat, tasavvuf, akıl-bâtın, dünya nizamı-iç yaşayış konularını irdeler. Çeşitli felsefe ve dinlerde mistisizmi inceledikten sonra tasavvufun tarihî gelişimi, iktidarla ilişkisi, bilgi ve vecd gibi felsefî-psikolojik problemleri değerlendirir. Bütün gayretlere rağmen tasavvuf hareketin zaman zaman (özellikle bazı şâhiyyat metinlerinde bir müslümanı ürkütecek kadar

Ehl-i sünnet itikadının dışına taşmasını ve birçok parlak zekâyı kültür alanının dışında bırakmasını, böylece mutasavvıfların toplum meselelerine ilgi göstermelerini de hareketin olumsuz tarafı olarak görür. Buna karşılık pozitivist düşüncenin aşkı ve imanı kalplerden uzaklaştırdığı bir çağda tasavvufun ahlâkî ve psikolojik değerini vurgular. Sonuç olarak İslâm toplumunun bugün sahip olduğu potansiyelin en çok ihtiyaç duyulan ichtihad yönüne çevrilmesini ister.

Eserleri. Erol Güngör'ün kitap, makale, deneme, ansiklopedi maddesi ve tercüme şeklindeki neşirlerinin sayısı 300'ü bulmaktadır. A) Telif Eserleri. 1. *Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri* (E. Kırşehirlilioğlu takma adıyla, İstanbul 1963). Türkiye'deki yabancı kültür hâkimiyetiyle Hıristiyanlık telkin ve propagandası hakkında yapılmış bir araştırmadır. Misyonerliğin dünyadaki tarihçesi ve yayınları ile Türkiye'de XIX. yüzyıldan başlayarak kurumlaşması ve faaliyetleri, bu misyonda görev almış yabancı ve azınlık okullarıyla bunların dernek ve hastahanelerinin incelendiği eserde konuya, önceki Osmanlı yazarlarının yaptığı gibi İslâmiyet ve Hıristiyanlık arasındaki farkların tartışılması yerine bir kültür değişmesi problemi olarak yaklaşmaktadır. 2. *Türk Kültürü ve Milliyetçilik* (İstanbul 1975; 11. bs., 1995). Milliyetçilik düşüncesinin gelişmesini, Türk kültür ve milliyetçiliğinin dayandığı temelleri sosyal psikoloji açısından inceleyen yazılardan meydana gelmiştir. 3. *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik* (Ankara 1980; 9. bs., İstanbul 1995). Çağdaş bir millî kültür kurmanın gereği üzerinde durarak teknoloji ve kültür değişmesi, millî tarih meselesi, örf ve âdetler, millî karakter gibi konuları ele alan bir çalışmadır. 4. *İslâmın Bugünkü Meseleleri* (İstanbul 1981, 10. bs., 1996). Hicrî XV. yüzyıla giriş sebebiyle kaleme alınmıştır. Eserin esasını, bütün müslümanların Batı medeniyeti karşısında yeni bir medeniyet kurmak ve bunu kabul ettirmek mecburiyetinde oldukları fikri teşkil eder. Kitapta İslâm dünyasının meseleleri özellikle bu açıdan ele alınmıştır. 5. *İslâm Tasavvufunun Meseleleri* (İstanbul 1982; 5. bs., 1993). *İslâmın Bugünkü Meseleleri*'nde eksik kalan tasavvuf konusunun ele alındığı bir kitaptır. Erol Güngör bir sosyal bilimci olarak tasavvufun tarih, felsefe ve sosyal psikolojinin ışığında nasıl teşekkül ettiğini ortaya koymuş ve İslâmiyet'teki yeri konusunda değerlen-

dirmeler yapmıştır. 6. *Dünden Bugünden Tarih-Kültür-Milliyetçilik* (Ankara 1982; 7. bs., 1995). Çeşitli dergilerde yayımlanmış on altı denemeden meydana gelmiştir. 7. *Tarihte Türkler* (İstanbul 1988; 6. bs., 1995). Türk siyaset, kültür ve medeniyet tarihini geniş okuyucu kitlesine tanıtmak için kaleme alınmıştır. Erol Güngör'ün vefatı üzerine son şeklini almadan basılan eser, Türk tarihinin bir sosyolog gözüyle ele alınması bakımından dikkat çekicidir. 8. *Sosyal Meseleler ve Aydınlar* (haz. R. Güler — E. Kılınç, İstanbul 1995). Müellifin çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanan millî kültür, edebiyat ve Türkiye'nin başlıca sosyal meselelerine dair yetmiş beş makale, ayrıca kendisiyle yapılan dokuz mü-lâkat ve sohbetten meydana gelmiştir. 9. *Değerler Psikolojisi* (Amsterdam 1993). Eser Güngör'ün profesörlük takdim tezidir. 10. *Ahlâk Psikolojisi ve Sosyal Ahlâk* (İstanbul 1995). Müellifin, sağlığında neşretme imkânı bulamadığı "Ahlâk Psikolojisi" ve "Sosyal Ahlâk" başlıklı iki ayrı çalışmasından oluşur.

Erol Güngör bunlardan başka Emin Işık, Yaşar Erol ve Ahmet Tekin ile birlikte ortaokul ve liseler için ahlâk; Sabri Özbaydar, Belma Özbaydar ve Ayhan Songar ile birlikte lise ve yaygın yüksek öğretim kurumu için psikoloji ders kitapları da yazmıştır.

B) Tercümeleleri. *Sosyal Psikoloji, Nazariye ve Problemler* (D. Krech — R. S. Crutchfield'den, İstanbul 1965, 1970, 1980); *İktisadî Gelişmenin Merhaleleri* (W. Rostow'dan, İstanbul 1966; 4. bs., 1980); *Yirminci Asrın Manası* (Kenneth Boulding'den, İstanbul 1969; 4. bs., 1980); *Sanayileşmenin Kültür Temelleri* (John Nef'ten, İstanbul 1970; 3. bs., 1980); *Sırf Mücadelesi* (Raymond Aron'dan, İstanbul 1973); *Batı Düşüncesindeki Büyük Değişme* (Paul Hazard'dan, İstanbul 1973; 2. bs., 1981); *Dünyayı Değiştiren Kitaplar* (Robert Downs'tan, İstanbul 1980). Bu son kitaba bir takdim yazısı yazan Erol Güngör mütercim olarak adını kullanmamıştır.

C) Makaleleri. Erol Güngör *Diriliş, Türk Yurdu, Hisar, Yol, Ülkücü Öğretmen, Töre, Türk Edebiyatı, Millî Kültür, Yeni Düşünce, Yeni Sözcü, Türk Kültürü, Millî Eğitim ve Kültür, Konevî, Hamle, Ortadoğu, Millet* gibi dergi ve gazetelere yazdığı makalelerle geniş okuyucu kitlesine ulaşmıştır. Onun psikolojik araştırmalarıyla ilgili ilmî yayınları da daha çok makalelerden oluşur. Bu ya-

ynların önemlileri şunlardır: "Kültür Temaslarının Atitüdü Üzerine Tesiri" (*İ. Ü. Tecrübî Psikoloji Çalışmaları*, III [İstanbul 1961], s. 21-32, müellifin mezuniyet tezinin özetini); "İntiharlar ve İctimaî Kıymetleri" (*Klinik Symposium*, I [İstanbul 1962], s. 22-27); "Kelâmî (Verbal) Yapılarda Estetik Organizasyon" (*İ. Ü. Tecrübî Psikoloji Çalışmaları*, IV [İstanbul 1966], s. 9-40, müellifin doktora tezinin özetini); "Şahıslararası İhtilâflar ve Sübjektif Mâna Sistemleri" (*The Role of Differential Connotations in Interpersonal Conflict*) (a.g.e., VII [İstanbul 1968], s. 25-50); "Interpersonal Conflict Reduction: The Effects of Language and Meaning" (Carl E. Kuhlman — Monroe J. Miller ile birlikte, *Human Judgment and Social Interaction* [USA 1973], s. 229-237); "Kültürde Eski Yeni" (*İ. Ü. Tecrübî Psikoloji Çalışmaları*, II [İstanbul 1974], s. 79-88); "Denotative and Connotative Meaning in Interpersonal Conflict" (*Leadership and Menagement Appaisal* [London 1974], s. 361-374).

Erol Güngör'ün eserlerinin bibliyografyası Vehbi Başar tarafından hazırlanmış (*Erol Güngör İçin*, Ankara 1988, s. 199-208), daha sonra Hanefi Bostan tarafından tamamlanmıştır (*Yedi İklim*, nr. 55, Ekim 1994, s. 69-70). Türkiye'de ve Türkiye dışında ölümünden sonra Erol Güngör'ü çeşitli yönleriyle ele alan birçok sempozyum ve anma toplantısı düzenlenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

İÜ Ed.Fak. Arşivi, Erol Güngör Dosyası; Erol Güngör, "Hilmi Ziya Ülken İçin", *Ortadoğu*, İstanbul 16 Haziran 1974; Hayrani Altıntaş, "İslâm Tasavvufunun Meseleleri'nin Bir Değerlendirilmesi", *Erol Güngör İçin*, Ankara 1988, s. 113-121; Muallâ Türköne, "Ziya Gökalp ve Erol Güngör'de Medeniyet Kavramı", a.e., s. 179-189; Vehbi Başar, "Erol Güngör Bibliyografyası", a.e., s. 199-208; Fuat Yavuz, *Erol Güngör'ün Dil, Edebiyat ve Edebiyat Sosyolojisiyle İlgili Görüşleri* (yüksek lisans tezi, 1989), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Adil Çiftçi, *Erol Güngör Hakkında Bir Monografi Denemesi* (yüksek lisans tezi, 1989), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Ahmet Taşgetiren, "İslâmın Bugünkü Meseleleri", *Türk Edebiyatı*, sy. 97, İstanbul 1981, s. 37-39; Emin Işık, "İçimdeki Erol'a", *Türk Edebiyatı*, sy. 128, İstanbul 1984, s. 53-56; Yılmaz Özakpınar, "Prof. Dr. Erol Güngör'ün İlmî ve Fikrî Şahsiyeti", a.e., sy. 152 (1986), s. 12-15; Sabri Özbaydar, "Hocam Erol Güngör", *Türk Kültüründe Dağarcık*, sy. 3-5, İstanbul 1984, s. 5; M. Hanefi Bostan, "Prof. Dr. Erol Güngör ve Türk Tarihi Hakkındaki Görüşleri", *TDA*, sy. 81 (1992), s. 35-45; Ali Akar, "Ölümünün 10. Yılında Erol Güngör Çağrışimleri", *Türkiye Günlüğü*, sy. 22, Ankara 1993, s. 66-68.

ŞEYMA GÜNGÖR

GÜNTEKİN, Reşat Nuri

(1889-1956)

Cumhuriyet döneminin önde gelen roman, hikâye ve tiyatro yazarlarından.

26 Kasım 1889'da İstanbul Üsküdar'da doğdu. Babası askerî doktor Nuri Bey, annesi Lütfiye Hanım'dır. Üsküdar Selimiye'de başladığı ilk öğrenimini Çanakkale mahalle mektebinde tamamladı. Bir buçuk yıl kadar Çanakkale İdadisi'ne devam ettikten sonra İzmir'de Frerler Mektebi'ne kaydoldu. Bu okulu bitirmeden tasdiknâme alıp o sırada açılan bir müsabaka imtihanını kazanarak İstanbul Dârülfünunu Edebiyat Şubesi'ne girdi. 1912'de buradan mezun oldu. Bursa İdadisi'nde Fransızca öğretmenliğiyle ilk resmî görevine başladı (1913-1915). Daha sonra İstanbul'a gelerek sırasıyla Beşiktaş İttihat ve Terakkî (1915-1917), Fatih Vakfıkebir (1917-1919), Feneryolu Murâd-ı Hâmis (1919), Osman Gazi Paşa mekteplerinde, Vefa Sultânisi (1919-1924), İstanbul Erkek, Çamlıca Kız, Kabataş, Galatasaray, Erenköy Kız liselerinde Fransızca, Türkçe, felsefe, pedagoji öğretmenliği ve idarecilik yaptı.

1927 yılında Millî Eğitim Bakanlığı müfettişliğine tayin edilen Reşat Nuri, bu görevini Çanakkale'den milletvekili seçilinceye kadar aralıksız sürdürdü. 1939-1946 yılları arasında iki dönem süren milletvekilliğinden sonra tekrar müfettişliğe döndü ve 1947'de başmüfettiş oldu. 1950 yılında UNESCO'nun Türkiye temsilcisi ve talebe müfettişi olarak Paris'e gitti. 1954'te emekliye ayrıldıktan sonra İstanbul Şehir Tiyatroları Edebî Heyet üyeliğine seçildi. Yakalandığı akciğer kanserinden tedavi olmak üzere gönderildiği Londra'da 7 Aralık 1956'da öldü. Kabri Karacaahmet Mezarlığı'ndadır.

Reşat Nuri edebiyatla ilgisinin, çocuk yaşlarda teyzesinin oğlu Ruşen Eşref'le (Ünaydın) beraber dinledikleri lalası Şakir Ağa'nın masallarıyla başladığını, daha sonra Çanakkale'de otururlarken ev hanımlarının kendi aralarında okudukları hissî romanlara kulak misafiri olduğunu, bunlar arasında özellikle Fatma Aliye Hanım'ın *Udî* adlı romanını unutamadığını söyler. Fakat asıl bir süre sonra Halit Ziya'dan (Uşaklıgil) okuduklarıyla hevesinin arttığını ifade eder. Ayrıca evde babasının Türkçe ve Fransızca edebiyat ve felsefe kitaplarını ihtiva eden oldukça

zengin bir kitaplığı vardır. İzmir'de Fransız misyonerlerinin çalıştırdığı Frerler Mektebi'ne devam ederken öğrendiği Fransızca'sı ile Batı klasiklerini tanıdı. Babasının memuriyeti dolayısıyla çocukken, daha sonra öğretmenlik ve müfettişlik yıllarında yakından tanıdığı ve müşahade ettiği Anadolu şehir ve kasabaları, insanları, karşılaştığı olaylar roman ve hikâyelerinin zengin malzemesini oluşturmuştur. Yine çocukluğunda çadır tiyatrolarına düşkünlüğü, ilk öğretmenlik yıllarında Bursa'da Ahmed Vefik Paşa'nın yaptırmış olduğu tiyatrodaki seyrettiği oyunlar da bu edebî türle ciddi olarak ilgilenmesine yol açmıştır.

İlk gençlik yıllarında yazdığı ve imzasız yayımladığı birkaç şiir denemesinden sonra Reşat Nuri *Genç Kalemler*'deki ilk makalesiyle edebiyat dünyasına girer (1911). *La pensée turque* dergisiyle (1917) *Zaman* gazetesine (1918) edebiyata, özellikle tiyatroya dair makaleler yazar. İlk hikâyesi "Eski Ahbap" *Diken* mecmuasında neşredildikten sonra (1917) kitap halinde de çıkar. İlk romanı *Harabelerin Çiçeği* 1919'da *Zaman* gazetesinde tefrika edilir. Yine bu yıllarda Tristane Bernard'dan *Hakiki Kahramanlık* (1918) adıyla adapte ettiği ilk piyesi Hayreddin Rüşdü takma adıyla yayımlanmıştır.

Reşat Nuri'ye asıl şöhretini kazandıran *Çalıklı* adlı romanıdır. *Vakit* gazetesinde tefrika edildikten sonra aynı yıl (1922) kitap halinde yayımlanan *Çalıklı*, bu tarihten günümüze kadar süreli olarak okuyucuların ilgisini çeken ve en çok basılan romanlar arasına girmiştir. 1923-1924'te Mahmud Yesâri, Münif Fehim ve İbnürrefik Ahmed Nuri ile beraber *Kelebek* adlı haftalık mizah dergisini çıkarır. Bundan sonra tiyatro, hikâye, roman, mizah, tenkit, tercüme, uyarlama, antoloji, sözlük alanlarında

Reşat Nuri
Güntekin